

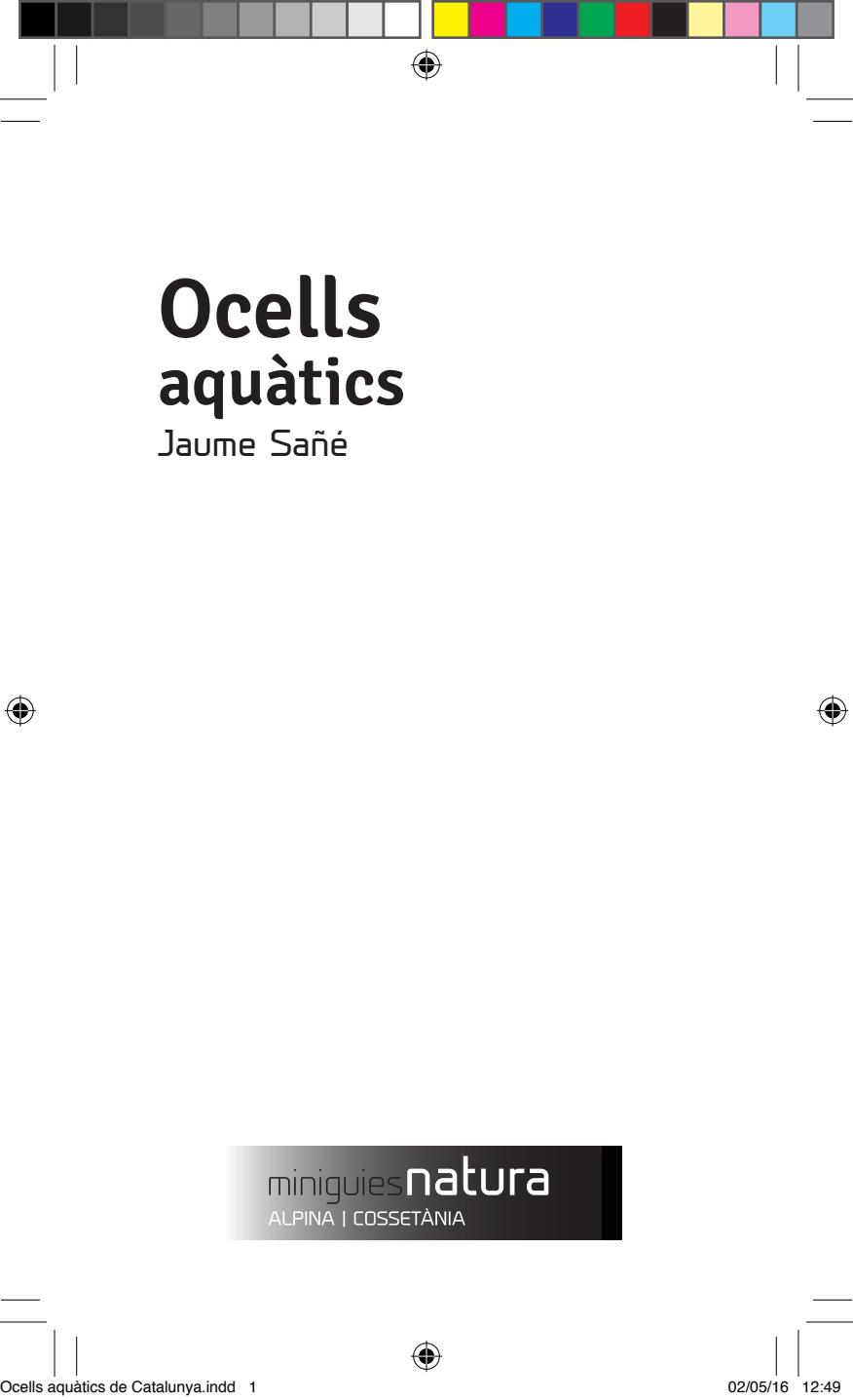
Ocells aquàtics

Jaume Sañé



miniguies **natura**

ALPINA | COSSETÀNIA



Ocells aquàtics

Jaume Sañé



miniguies **natura**
ALPINA | COSSETÀNIA



Fotografies: Jaume Sañé, excepte pàg. 56 i 59 (J. Bas) i pàg. 57 (F. Arumí)

Primera edició: juny del 2016

© 2016 Jaume Sañé

© de la present edició:

Editorial Alpina, SL – Princesa, 67 – 08401 Granollers
www.editorialalpina.com – info@editorialalpina.com
Tel. 93 879 50 83

9 Grup Editorial / Cossetània Edicions – Violeta, 6 – 43800 Valls
www.cossetania.com – cossetania@cossetania.com
Tel. 977 60 25 91

ISBN Alpina: 978-84-8090-656-2
ISBN Cossetània: 978-84-9034-480-4
DL T 771-2016

Impressió: Impremta Pagès

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, començant-hi la reprografia i el tractament informàtic, com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.



Introducció

No hi ha una classificació oficial per dir que un ocell és aquàtic, però tots estarem d'acord que és més aquàtic un ànec que una cadenera. Si parlem de cigonyes, esplugabous o fredelugues, en canvi, la cosa no és tan clara. En aquest llibret, per fer la tria, hem escollit els ocells que passen bona part de la seva vida prop de l'aigua, tot i que després criïn a dalt d'un campanar, com les cigonyes, o busquin teca darrere el ramat, com fan els esplugabous. Els trobarem a les zones humides, a les basses, als aiguamolls, als estanys, als rius i als pantans. I la major part són ocells migradors, que fan servir les zones humides com a àrees de descans durant les seves rutes anuals. Els itineraris que segueixen les aus migradores són constants. Després de tantes generacions de viatgers, els ocells ja han trobat els trajectes més bons, atenent a la geografia del terreny i als llocs on poden fer parada, fins al punt que fins i tot és possible dibuixar en un mapa els corrents migratoris que cada any segueixen fidelment. Els ocells són animals de costums, i no tan sols segueixen la ruta sinó que es recorden fins i tot dels racons més acollidors de cada paratge. Abans ho sabien prou bé els caçadors, i ara els ocellistes comencen lentament a prendre'n el relleu. Afortunadament, les escopetes van donant pas als binocles mentre els ocells segueixen encara les seves rutes ancestrals. A Catalunya podem trobar ocells aquàtics arreu on hi hagi aigua, però hi ha tres grans estacions de servei que la majoria d'ocells aquàtics coneixen perfectament: els aiguamolls de l'Empordà, el delta del Llobregat i el delta de l'Ebre. Totes tres són un petit miratge del que havien estat anys enrere, però tot i així els ocells els busquen i encara s'hi paren.

Els aiguamolls de l'Empordà

Anys enrere, totes les planes de la badia de Roses i del baix Ter eren una extensa zona humida on s'alternaven aiguamolls, estanys i basses. L'activitat humana, però, va anar eixugant de mica en mica l'àrea negada. De bon primer, els aiguamolls eren considerats terres improductives i niu de mosquits, i centenars





d'hectàrees van ser convertides en camps d'arròs o en closos per al bestiar. Eixint d'aquí, i ja en temps molt més recents, un fort boom de la indústria turística va amenaçar de convertir les restes d'aiguamolls en una gran urbanització arran de costa. Fins que una mesella campanya de sensibilització iniciada el 1976 va aturar la febre urbanitzadora i va aconseguir, el 1983, la protecció legal de les poques hectàrees que quedaven per destruir, convertides avui dia en un dels parcs naturals més coneguts del país.

Només cal dir que els ocellistes hi han observat més de tres-centes espècies d'ocells de les quals un centenar hi són nidificants. La majoria d'aquesta colla, com és natural, són ocells aquàtics, cosa que converteix els aiguamolls en la segona àrea més important del país per a aquest aviram, després del delta de l'Ebre. Els ànecs i les oques, sobretot a l'hivern, hi són molt abundants, i les cigonyes hi són residents habituals. Però també s'hi presenten molts altres ocells, com els becadells, les fredelugues i els flamencs. De tant en tant hi voleia alguna àliga peixatera i, fins i tot, s'hi deixa veure el bitó, malauradament molt de tant en tant.

El delta del Llobregat

La segona estació, venint del nord, és el delta del Llobregat, un delta jove, que amb prou feines té un parell de milers d'anys. Aquesta formació relativament ràpida ha donat a aquest espai aspectes molt diversos que han anat variant amb el temps. Així, allò que al principi era una badia es va anar omplint dels materials aportats pel riu fins a formar, primer de tot, un gran estuari i, més tard, un delta amb tots els ets i uts. El riu Llobregat, durant tot el procés de formació del delta, va canviar una i altra vegada el seu punt de trobada amb el mar. A cada canvi de trajectòria, el llit abandonat s'omplia a vessar de la mateixa aigua dolça i també d'aigua salada que li entrava del mar, i es convertia en l'embrió d'una nova llacuna litoral. Algunes d'aquestes llacunes, com el Remolar i la Ricarda, encara existeixen avui dia, i constitueixen pràcticament els únics racons del delta que la cobdícia de l'home encara ho ha gosat destruir.

La ironia del destí ha volgut que aquestes terres, durant molt de temps desertes i considerades un niu de mosquits, s'ha-



gin convertit avui dia en el punt de màxima densitat de població de tot el país. De bon primer, els habitants del delta eixugaven les maresmes i els aiguamolls per convertir-los en camps de conreu. Però amb el temps, el conreu s'ha convertit ben bé en un mal menor, una fotesa comparat amb el mostrarri d'activitats antiecològiques que conviuen atapeïdes en aquest espai, i que només han respectat un tres per cent del delta original.

Però tot i això, la seva situació estratègica el converteix en una immillorable estació d'enllaç que molts ocells aprofiten per reposar uns quants dies i agafar força abans de continuar la seva migració. Moltes espècies, d'altra banda, s'hi queden





a passar l'hivern, i des dels observatoris que hi ha posats per als visitants és fàcil observar els corbs marins, els bernats pescaires, les fotges i els martinets. A l'estiu, els veïns canvien i apareixen els cames llargues, els agrons i, des de fa poc, també l'amençada gavina corsa s'hi ha instal·lat, prova del valor ecològic d'aquest espai.

El delta de l'Ebre

Tot i la seva extensió, el delta de l'Ebre és una plana fèrtil que el riu ha anat construint a poc a poc, sense pressa però sense pausa, guanyant lentament terreny al mar. Encara avui dia, tot i les preses que aturen l'Ebre i retenen tones i tones de sediments, el riu aporta cada any uns tres milions de tones de material, bàsicament llims. Poca cosa comparat amb els més de vint milions de tones l'any que portava fa només unes dècades i amb prou feines suficient per fer front a l'embranchida de la Mediterrània. La força del mar no ha parat de retocar la silueta del delta i de variar una i altra vegada el punt de contacte entre l'aigua dolça i la salada, i continua treballant encara. Mirat des de l'aire, destaquen de seguida dues penínsules oposades de manera simètrica, a banda i banda. A dalt, la punta del Fangar, i a baix, la de la Banya, són el resultat de la feina del mar, que ha anat plegant els sediments del riu fins a formar aquesta silueta capriciosa al primer cop d'ull, però gens improvisada. I a dins, grans llacunes litorals, antigues badies que es van anar tancant amb el temps i que ara són refugis de fauna. I el riu, senyor del delta, castigat tantes vegades i corcat de ferides que li escolen l'aigua, l'autèntica riquesa del delta que els homes hem adonat fins a fer-la passar per una xarxa inacabable de canals i séquies que arriben a regar a totes bandes.

El delta de l'Ebre, malgrat tot, és la segona zona humida més important de la península Ibèrica, després de Doñana, un indret on cada tardor s'hi apleguen desenes de milers d'ànecs i fotges, unes dades que a vegades representen el noranta per cent dels ànecs de Catalunya. Parlant de la diversitat, pel delta hi passen cap a tres-centes espècies d'ocells, entre els quals hi ha nidificants exclusius com la gavina capblanca, el xatrac bec llarg o la garsa de mar. Es tracta de la concentració de vida salvatge més valuosa del país.



Baldriga

Calonectris diomedea

Ocell marí de color cendrós que recorda una gavina. Fa vida mar endins i és fàcil observar-la seguint els vaixells d'arrossegament per aprofitar la morralla, sobretot a les costes del sud del país. Les baldrigues es passen la major part de la seva vida a mar obert, i només s'acosten a terra ferma per criar. Ho fan a les illes Columbretes i també a les Balears, sempre dins de forats al terra o esquerdes en penya-segats marins. Només ponen un ou, i el fill únic que en surt creix molt a poc a poc, fins al punt que es passa gairebé tres mesos al niu, la major part del temps tot sol, al fons del forat, mentre els seus pares són al mar a buscar menjar. Les baldrigues només tornen al niu de nit per a péixer el seu pollet. A terra són molt poc hàbils i tant l'aterratge com la petita caminada fins al fons del niu la fan amb penes i treballs. Els crits i gemecs que fan a la nit, mentre volen, són espectaculars, absolutament inconfusibles una vegada els has escoltat.



Cabusset

Tachybaptus ruficollis

El cabusset té l'aspecte d'un ànec menut, de la mida d'un colom. A l'època de cria té el coll vermellós i una taca clara ben visible a la base del bec. A l'hivern el plomatge és molt més apagat, fosc cap a les ales i més clar a la zona del coll i el cap.

Són ocells vergonyosos que, tal com diu el seu nom, es cabussen sota l'aigua amb molta facilitat, tant per desaparèixer davant d'un perill com per buscar menjar. Viuen en aigües dolces amb poc corrent, especialment estanys i basses grans, i s'alimenten de cucotes, cargolins i matèria vegetal. Els nius són autèntiques plataformes de vegetació que suren a l'aigua lligades a la boga o al canyís. Normalment ponen només quatre o cinc ous blancs, que tapen molt ràpidament amb fulles quan deixen el niu per qualsevol raó. Els polls, molt eixerits, tenen un disseny ratllat virolat, segueixen la mare de seguida i se li enfilen a sobre i tot.



Índex

Agró roig.....	18	Fotja banyuda.....	37
Àliga pescadora.....	61	Fredeluga.....	44
Ànec blanc.....	30	Gamba roja.....	45
Ànec collverd.....	26	Garsa de mar.....	42
Ànec cuallarg.....	31	Gavià argentat.....	48
Ànec cullerot.....	29	Gavina capnegra.....	51
Baldriga.....	7	Gavina corsa.....	50
Bec d'alena.....	40	Gavina vulgar.....	49
Becadell.....	47	Martinet blanc.....	15
Becut.....	46	Martinet de nit.....	13
Bernat pescaire.....	19	Martinet menut.....	17
Bitó.....	12	Martinet ros.....	16
Blauet.....	56	Mascarell.....	11
Boscarla de canyar.....	58	Merla d'aigua.....	57
Cabusset.....	8	Morell de cap roig.....	32
Cabussó emplomallat.....	9	Morell de plomall.....	33
Cames llargues.....	41	Oca vulgar.....	25
Capó reial.....	22	Perdiu de mar.....	38
Cigne mut.....	24	Polla blava.....	34
Cigonya blanca.....	21	Polla d'aigua.....	35
Cigonya negra.....	20	Remena-rocs.....	43
Corb marí gros.....	10	Teixidor.....	59
Corriol camanegre.....	39	Xarxet.....	27
Cuereta blanca.....	60	Xatrac bec llarg.....	55
Curroc.....	54	Xatrac comú.....	52
Esplugabous.....	14	Xatrac menut.....	53
Flamenc.....	23	Xibec.....	28
Fotja.....	36		

